

Riječ na otvorenju izložbe „Vladan Desnica i ‘Desničini susreti’“

predvorje Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3,
Zagreb, ponedjeljak, 14. rujna 2015., 10.30

Poštovani uzvanici, dragi organizatori, kolegice i kolege,

pozdravljam vas na otvorenju ove izložbe kojom se obilježava 10. jubilej znanstvenog skupa ‘Desničini susreti’ (utemeljeni 1989. godine, obnovljeni su 2005.). Riječ je o skupu koji kontinuirano održava i odražava fokus znanstvene i stručne zajednice na radu i djelovanju Vladana Desnice, autora koji je uvelike obilježio hrvatsku književnost druge polovice 20. stoljeća. Dosadašnja interdisciplinarna usmjerenost skupa omogućila je otvaranje niza tema koje su na ovaj ili onaj način povezane s Desničinih opusom, odnosno vremenom i prostorom njegova djelovanja. Figurirajući kao klasik novije hrvatske književnosti, Vladan Desnica se svojim djelom upisuje u koordinate zadane univerzalnim poetičkim, političkim i etičkim načelima, no – istodobno otkriva dragocjene tragove pripadnosti hrvatskoj, srpskoj, ali i jugoslavenskoj ili – kao u *Zimskom ljetovanju*– multinacionalnoj zajednici.

Kroz Desničine se dane višestruko reflektira ova predmetna složenost koju otvara samo autorsko djelo. Ona se njeguje i na metodološkoj i institucionalnoj, ali i usko predmetnoj razini, te se dodatno usložnjava postavljanjem temeljnih pitanja o ratu, ulozi intelektualca, odgovornosti i pravednosti itd., koja su postavljena na Susretima i koje prate zbornici. Susreti su time postali, što je prepoznala i dosadašnja recepcija, svojevrsnom „panoramom umjetničke kulture i političke povijesti 20. stoljeća, s težištem na godinama oko Drugoga svjetskog rata“, kako je to formulirao Zoran Kravar. Društveni angažman Susreta time se nedvosmisleno upisuje u horizont suvremenih nastojanja za nadilaženjem trauma nedavne prošlosti i pronalaženjem mjesta za konstruktivan dijalog. Nezaobilazna je zasluga Susreta kojeg svih ovih godina vodi prof. dr. Drago Roksandić sa suradnicima, u otvaranju ovih društveno gorućih pitanja, ali i, zajedno dr. sc. Urošom Desnicom, u revitalizaciji spomenika kulture Kule Jankovića. Na Susretima je sudjelovao veliki broj sudionika iz brojnih područja, što je omogućilo interdisciplinarno umrežavanje tema i pristupa opusu Vladana Desnice. Unatoč brojnosti i raznovrsnosti priloga, djelo Vladana Desnice još uvijek čeka novija čitanja. Onaj vid recepcije kroz koje se, barem u parno brojivim generacijama, obično ovjeravaju kanonski pisci. Pristupi djelu Vladana Desnice dobrim su dijelom ostali i izvan dihotomija koje su danas upisane u nacionalne prijepore, hrvatsko-srpske odnose ili identitetske matrice srednje Dalmacije. Razloge tome možemo tražiti u onom što bi se moglo nazvati „duh vremena“, a koji se (ukoliko o njemu možemo govoriti) vidi u pomaku prema temama koje se nalaze na rubu ili s one strane književnog kanona. Možda bismo ih mogli tražiti u specifičnostima Desničina djela u kojemu nisu eksplicirane oštrice, već upisane nacionalne simetričnosti hrvatskog i srpskog koje se iskazuju, nadilaze ili isprepleću s trećim – jugoslavenskim identitetom ili pak posve blijede u multinacionalnoj ili nadnacionalnoj

perspektivi. Kakav god odgovor dali na ovo pitanje, čini se da su dosadašnja čitanja Desnićina književnog djela većim dijelom bila usmjerena prema autorskoj figuri koja je prepoznavana u identifikaciji s pripovjedačima ili likovima njegovih proza. Školski primjer toga je poistovjećivanje autorskog i glasa Ivana Galeba u *Proljećima*, gdje se (poetski) stavovi likova drže eksplicitnim autotematskim komentarima. Nasuprot tome, okrenemo li se hermeneutici čitanja samog teksta, vidimo ne samo da sam Desnica odlučno odbacuje shvaćanje o „piscu kao gospodaru situacije“ (Desnica, 235), nego i da, kako su pokazali primjerice Krešimir Nemeč u svojoj monografiji iz 1988. (Nemeč 1988, 84) i Vladimir Biti u svojoj studiji iz 2005. (Biti 2005, 155–), primjerice poetičke stavove u *Proljećima* osim Galeba iznose i zastupaju i drugi likovi. Takvo „opunomoćivanje književnih likova u ravnopravne dijaloške partnere“, kako to formulira Biti (ibid.), dovodi ih u situaciju da se, prema Bahtinu, „lišavaju statusa ‘objekta vizije’ i osposobljuju za suprotstavljanje autoru“. Uzevši u obzir samo ovaj ogledni primjer možemo svoj primjereni „pogled unaprijed“ kakav od nas traže slavlja poput ovog današnjeg, odrediti kao pogled unutra, u tekst, iz kojeg je moguće, bez neke polazišne instrumentalizacije, sagledati jedno zamišljeno jučer, aktualno danas i dogledno sutra. Možemo tako, u presjecištu struka, identiteta i prostora na kojima pružamo ruke kao mostove, prepoznati unutarnji dijalog teksta koji je i velik i trajan upravo po tome što ne zauzima unaprijed zadane kote moći, znanja i istine, što čuva vlastitu etičku poziciju ostajući ranjiv i otvoren nepotkupljivoj razlici Drugog.

Danas se, stoga, pridružujem čestitkama na uspješnom radu i važnoj obljetnici! Poštovani prof. Roksandić, poštovana kolegice Ivana Cvijović Javorina, svi sudionici, čestitam vam i zahvaljujem na vrijednom organizacijskom, historiografskom i kritičkom radu. Neka vrijeme koje dolazi donese nove mogućnosti i nove vrijedne prinose istraživanju Desnićina opusa.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIV, broj 14, 2019.

Glavni i odgovorni urednik
Mihaela Marić

Zamjenik glavnog urednika
Saša Vuković

Uredništvo
Matea Altić, Ivan Grkeš, Marta Janković,
Mario Katić, Igor Krnjeta, Mihaela Marić,
Petar Plastić, Saša Vuković

Urednici pripravnici
Andrija Banović, Alen Obrazović,
Alen Okreša

Redakcija
Matea Altić, Andrija Banović, Ivan Grkeš,
Marta Janković, Mario Katić, Igor Krnjeta,
Mihaela Marić, Alen Obrazović, Alen Okreša,
Petar Plastić, Saša Vuković

Tajnik uredništva
Petar Plastić

Recenzenti
dr. sc. Miroslav Bertoša
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Branimir Janković
Marko Lovrić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Josip Mihaljević
dr. sc. Jasmina Osterman
dr. sc. Martin Previšić
Filip Šimetin Šegvić, asist.
dr. sc. Ivica Šute

Lektura i korektura
Franka Belović, Danijel Blazsetin, Lucijan
Borić, Paula Bradić, Katarina Cukovečki,
Paula Fajt, Tanja Jelinić, Ivana Kovačić,
Ema Maglić, Mateja Papić, Borna Treska

Oblikovanje
Tomislav Vlanić

Prijevod s engleskog jezika
Mateo Gospić, Paula Fajt, Alen Obrazović

Izdavač
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb

Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada
Tiskano u 150 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima
izražavaju isključivo stavove i mišljenja
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Centar za komparativnohistorijske i
interkulturne studije Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija časopisa Pro tempore im iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb
(za: Uredništvo Pro tempore),
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Kontakt
pt.urednistvo@gmail.com